

WIE? WAT? WAARDE!

Methode voor waardegericht leren in bestaande lessen.

HANDLEIDING
voor docenten

HET DOEL VAN ONDERWIJS

Jongeren kennis en vaardigheden
aanreiken waarmee ze zich kunnen
ontplooiën tot de personen die ze willen
zijn, ook in relatie tot anderen
en de omgeving.

Waardegoed, 2015 - 2018

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Waardegoed worden openbaar gemaakt of verveelvoudigd.

WAARDENGERICHT LEREN

analyseren en reflecteren

Waardengericht leren heeft betrekking op alle situaties waarbij personen of groepen mensen betrokken zijn. Dit leren omvat twee stappen: leerlingen analyseren eerst de sociale situatie om vervolgens met deze informatie te reflecteren op hun eigen mening en gedrag. Voor zowel de analyse als de reflectie wordt gebruik gemaakt van de methodische aanpak 'Wie? Wat? Waarde!'.

ANALYSEREN

Het analyseren van sociale situaties maakt leerlingen betrokken bij de onderwerpen, geeft hen begrip voor diversiteit en inzicht in meningsverschillen en conflicten. Een onmisbare basis voor burgerschapsvorming.

REFLECTEREN

Het reflecteren op hun eigen mening en gedrag geeft leerlingen inzicht in wie ze willen zijn en de keuzes die ze maken. Een persoonsvormende vaardigheid!

“Ik vind het belangrijk om te ontdekken wie ik ben en wat ik wil. Ook naar anderen toe.”

1

ANALYSEREN

Met stap één worden onderdelen van teksten in schoolboeken, zoals paragrafen of alinea's maar ook inhoud van projecten, geanalyseerd met behulp van waarden. Dit waardengericht kijken naar gebeurtenissen en gedragingen van personen, bepaalt leerlingen bij de waarden van personen en de essentie van de onderwerpen. Omdat leerlingen deze waarden herkennen in hun eigen leven, raken ze betrokken bij het onderwerp en krijgen ze meer begrip voor de keuzes die deze personen maken.

Leerlingen **analyseren** de sociale situatie van het onderwerp met behulp van de volgende vragen:

Wie?

Welke personen of groepen mensen zijn bij de situatie betrokken?

Wat?

Wat doen of willen deze personen of groepen mensen doen? Is er sprake van tegenstellingen of zelfs conflicten?

Waarde!

Welke waarden willen deze personen of groepen mensen bewaren of bereiken? Is er sprake van tegenstellingen of conflicten? Zo ja, welke waarden staan tegenover elkaar?

2

REFLECTEREN

Met stap twee krijgen lesinhouden betekenis voor de leerlingen zelf. Andermans waarden en gedragingen zijn het vertrekpunt om te reflecteren op hun eigen mening en gedrag. Hierdoor ontwikkelen leerlingen hun eigen identiteit, ze ontdekken wie ze zijn en willen zijn. De vorming van hun eigen 'waardenpaletten' met belangrijke en minder belangrijke waarden gaat een leven lang door.

Leerlingen **reflecteren** naar aanleiding van de sociale situatie, op hun eigen mening en gedrag met de volgende vragen:

Wie?

Op welke manier ben jij of zou jij betrokken kunnen zijn bij de situatie? Dat kan op drie manieren het geval zijn: persoonlijk, sociaal en/of maatschappelijk.

Wat?

Wat is jouw mening en/of gedrag ten aanzien van de situatie? Waardoor zou jouw mening en/of gedrag kunnen veranderen?

Waarde!

Welke waarden bepalen waarom jij zo denkt of doet? Waardoor zouden jouw waarden een andere volgorde van belangrijkheid kunnen krijgen?

WAARDENPALET

Het Waardenpalet is een didactisch instrument dat speciaal ontwikkeld is voor het waardengericht leren.

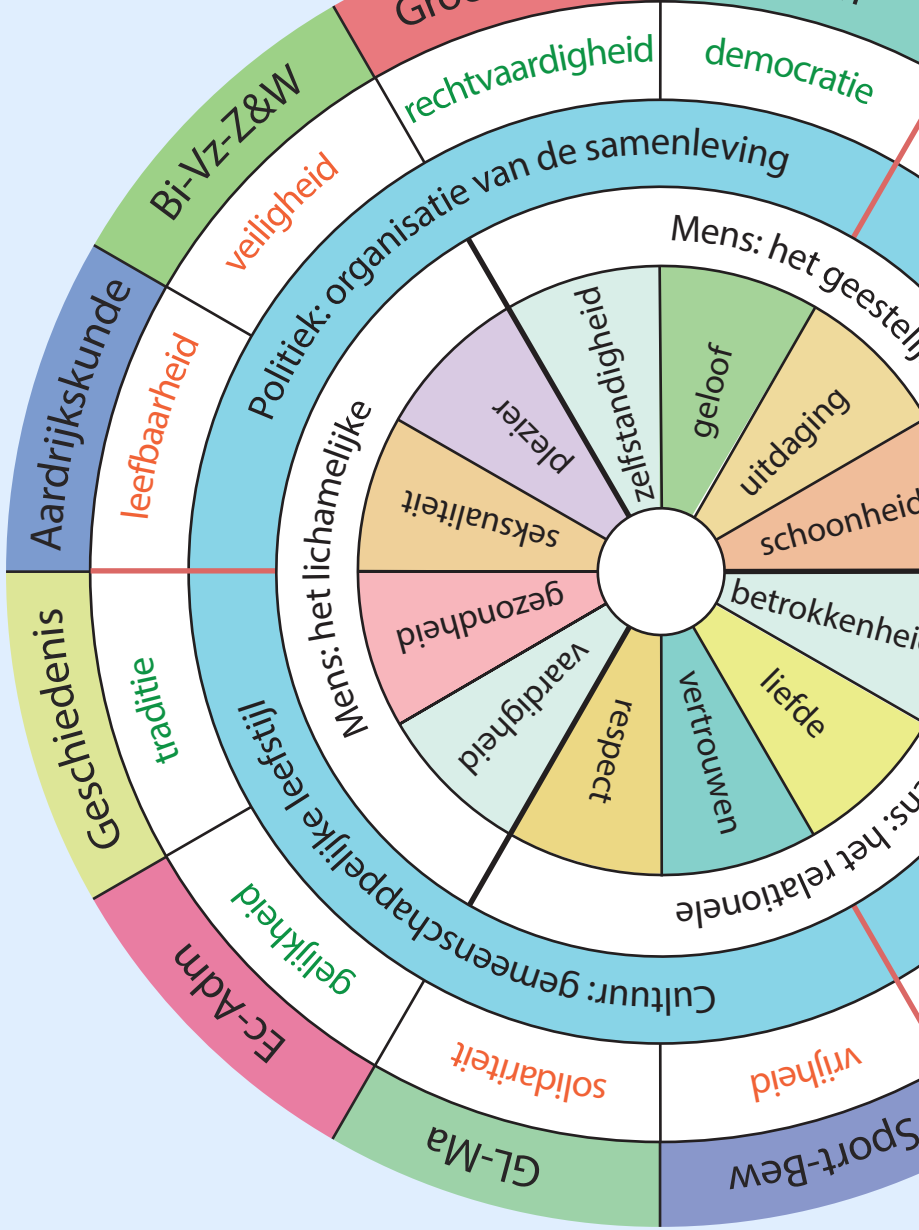
Het zichtbare en tastbare effect van het Waardenpalet geeft leerlingen overzicht en structuur bij het denken over waarden. Het Waardenpalet bestaat uit drie schijven: de mens, de maatschappij en het onderwijsaanbod. Deze schijven zijn onderverdeeld in zes levensgebieden waarin mensen hun waarden nastreven.

WAARDEN

Waarden zijn algemeen geldende overtuigingen ten aanzien van gewenst gedrag (instrumentele waarden) en gewenste levensdoelen (eindwaarden), uitgedrukt in begrippen. Waarden worden ook als idealen of drijfveren omschreven.

CONFLICTERENDE WAARDEN

Waarden die elkaar uitsluiten. Bekende dilemma's gaan over vrijheid en verantwoordelijkheid of vertrouwelijkheid en veiligheid.

WAARDENPALET

werkvormen

Om inzicht te krijgen in de betekenis en werking van waarden, kunnen leerlingen de volgende opdrachten maken met het Waardenpalet. Leerlingen kunnen bij alle antwoorden een toelichting geven.

- Kies op het Waardenpalet een top drie van jouw belangrijkste waarden. Deel met elkaar de argumenten voor de keuze van de belangrijkste waarden.
- Welke waarden op het Waardenpalet 'zie' je in het klaslokaal?
- Kies een vak op het Waardenpalet en kies vervolgens uit alle leefgebieden één waarde die in verband kunt brengen met het vak.
- Draai willekeurig de schijven van het Waardenpalet. Bedenk situaties bij de combinatie van waarden en/of het vakgebied die onder elkaar staan.
- Kies drie waarden op het Waardenpalet die voor je ouders of verzorgers belangrijk zijn bij jouw opvoeding.
- Zoek een actueel nieuwsbericht op en beschrijf welke waarden daarin belangrijk zijn. Geef ook aan over welke levensgebieden het gaat en of er sprake is van tegenstellingen of conflicten.
- Kies een boek, een film of een religieus verhaal en laat zien welke waarden bij de hoofdrolspelers centraal staan. Is er sprake van tegenstellingen of conflicten?
- Beschrijf een conflict dat je met iemand had en bedenk welke waarden met elkaar botsten.
- Zoek bij elk vakgebied twee waarden op het Waardenpalet die belangrijk zijn voor het vakgebied.

DE BETEKENIS

van de 24 waarden op het waardenpalet

BETROKKENHEID

Een toestand waarbij mensen zich verbonden voelen met andere mensen, vraagstukken of de omgeving. Door het geven van tijd, aandacht en middelen zoals werk en geld wordt betrokkenheid geuit.

DEMOCRATIE

De bestuursvorm waarbij het volk baas is in eigen land. Het volk kiest vertegenwoordigers die het land besturen. Besluiten worden genomen op basis van het principe: meeste stemmen gelden.

DUURZAAMHEID

Het verantwoordelijk omgaan met de beperkte grondstoffen en hulpbronnen in de samenleving en de economie. Zodat we nu en in de toekomst een schone en leefbare aarde hebben.

GELIJKHEID

De overtuiging dat alle mensen gelijkwaardig zijn en recht hebben op gelijke behandeling. Verschillen tussen mensen mogen niet leiden tot discriminatie.

GELOOF

De overtuiging dat iets waar is: geloof in wat iemand beweert.

De overtuiging dat iets bestaat: geloof in een opperwezen.

De overtuiging dat iets positief is: geloof in jezelf of de toekomst.

GEZONDHEID

De overtuiging dat het lichamelijk, geestelijk en sociaal goed met iemand gaat. Gezondheid wordt dus niet alleen afgemeten aan het signaleren van lichamelijke ziekten.

LEEFBAARHEID

De geschiktheid voor het wonen in een bepaald gebied. De geschiktheid hangt af van zaken als milieu, vervoersmogelijkheden en voorzieningen als scholen, winkels, bedrijven en ziekenhuizen.

LIEFDE

Een gevoel van genegenheid voor mensen, dieren of dingen. Wanneer mensen onvoorwaardelijk liefhebben, zoeken ze geen voordeel meer voor zichzelf bij het ondersteunen van de ander.

PLEZIER

Een gevoel van blijheid en vrolijkheid die ontstaat bij het doen of ondergaan van wat leuk gevonden wordt.

RECHTVAARDIGHEID

De overtuiging dat gedrag van mensen juist of eerlijk is. Voorbeelden: De natuurlijke grondstoffen in de wereld worden niet rechtvaardig (eerlijk) verdeeld. De politie handelt de rechtvaardig (juist) door alleen de relschoppers te bestraffen.

RESPECT

Een gevoel en/of houding van ontzag waarbij geaccepteerd wordt wat anders is of bijzonder. Voorbeelden: respect voor andere culturen, respect voor ouders of docenten, respect voor natuurgeweld.

SCHOONHEID

Een beleving of opvatting over wat mooi en aantrekkelijk is. Bijvoorbeeld ten aanzien van het uiterlijk en innerlijk van mensen, dieren, kunstobjecten, landschap of muziek.

SEKSUALITEIT

Ideeën, gevoelens en handelingen met betrekking tot vrijen en voortplanting.

SOLIDARITEIT

De betrokkenheid bij mensen die steun nodig hebben. Voorbeelden: Achtergestelde groepen mensen steunen bij hun politieke strijd. Als vrijwilliger boodschappen doen voor bejaarden.

SUCCES

Een goed resultaat ervaren naar aanleiding van bepaalde inspanningen. Het succes kan betrekking hebben op geestelijke, lichamelijke of materiële zaken.

TRADITIE

Een gedachte of activiteit die voor een persoon of groep gewoonte is geworden. Tradities van groepen mensen kunnen eeuwen lang worden doorgegeven en geven hen een gevoel van verbondenheid.

UITDAGING

De behoefte van mensen om iets te doen wat moeilijk is maar niet onmogelijk. De behoefte hangt samen met het willen ervaren van ontwikkeling, spanning, avontuur, succes en waardering.

VAARDIGHEID

Het makkelijk (en bekwaam) kunnen uitvoeren van bepaalde handelingen of het kunnen oplossen van bepaalde problemen. Voorbeelden: ICT-vaardigheden, sociale vaardigheden of knutselvaardigheden.

VEILIGHEID

Een toestand en gevoel van geborgenheid waarbij mensen zonder gevaar zijn. Gevaar voor aantasting van geestelijk en lichamelijk welzijn zoals geweld, verwaarlozing, intimidatie of onderdrukking.

VERTROUWEN

Het positieve verwachten van jezelf of de ander. Er van uit kunnen gaan dat je niet wordt teleurgesteld door jezelf of de ander.

VRIJHEID

De toestand waarin iemand de mogelijkheid heeft te leven zoals hij of zij zelf wil. In veel landen hebben mensen recht op deze vrijheid zolang hun doen en laten niet ten koste gaat van de vrijheden van een ander.

WELVAART

Een toestand die aangeeft in welke mate mensen kunnen krijgen waar ze behoefte aan hebben. Dit betreft basisbehoeften en zaken die het leven comfortabeler maken.

ZELFONTPLOOIING

Het geven van sturing aan je eigen ontwikkeling als mens. Worden die je bent! De ontwikkeling richt zich op kennis, vaardigheden, karakter en levenshouding.

ZELFSTANDIGHEID

Een toestand van onafhankelijkheid ten opzichte van anderen, zowel in het handelen als het denken en willen.

“Om mijn mening te kunnen vormen, wil ik eerst weten wat er aan de hand is.”

WAARDEGOED

betekenisvol leren en werken

www.waardegoed.nl